

ریاست جمهوری

سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

چشم انداز رشد اقتصادی در فصل اول سال ۱۳۹۴

(رویکرد تحولات شاخص های پیشرو)

معاونت هماهنگی برنامه و بودجه

امور اقتصاد کلان

خرداد ۱۳۹۴

چشم انداز رشد اقتصادی در فصل اول سال ۱۳۹۴

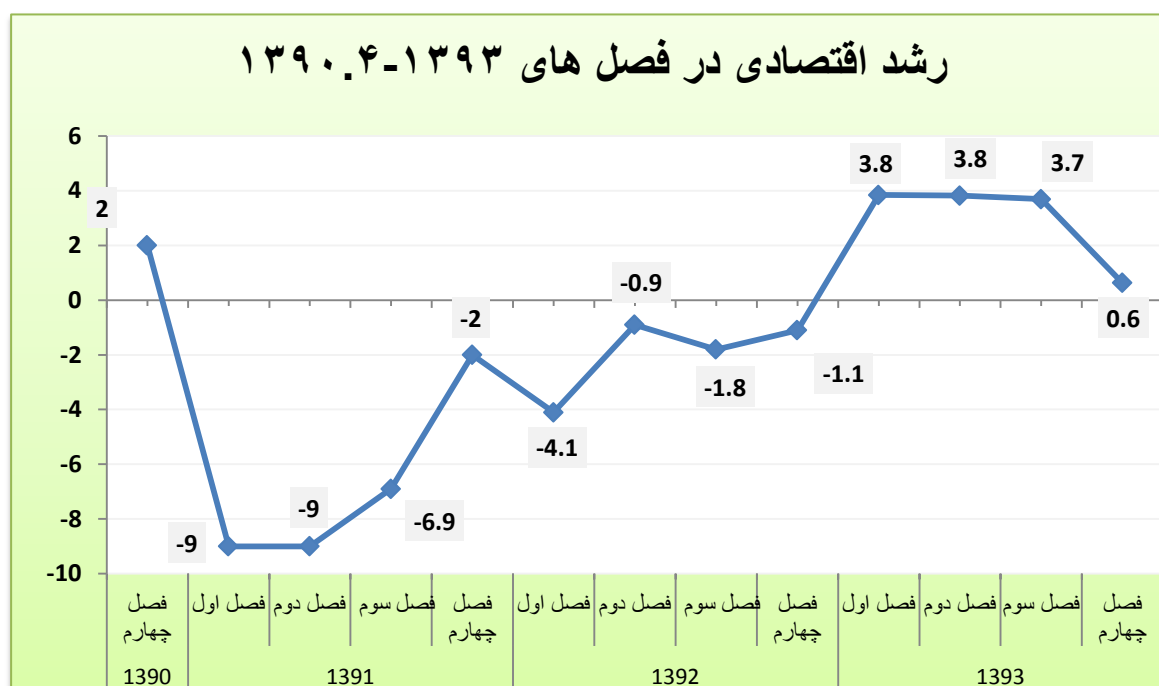
مقدمه

تولید ناخالص داخلی کشور از سال ۱۳۹۰، عمدتاً تحت تاثیر «تشدید تحریم‌های خارجی»، «نحوه اجرای هدفمندی‌سازی یارانه‌ها» و «بروز نااطمینانی‌ها» بوده است. عوامل یاد شده بویژه حاکم شدن تحریم‌های بانکی، نفت و تجارت بر فضای تولید کشور در اواخر سال ۱۳۹۰، نقایص ساختاری و مدیریتی کشور را نمایان تر نمود و باعث تحولاتی در عرضه و تقاضای اقتصاد شد. در سمت عرضه، افزایش هزینه‌های تولید و افزایش نااطمینانی‌ها، موجبات کاهش تولید و همچنین خروج بخش قابل توجهی از سرمایه‌های کشور از فعالیتهای مولد به سمت فعالیتهای غیر مولد به تبع آن موجب حبس نقدینگی ناشی از فشارهای تورمی را فراهم گردانید. در سمت تقاضا، سیاست‌های انبساطی مالی و به تبع آن انبساط پولی منشأ اصلی افزایش تقاضای کل در اقتصاد کشور شد. مجموع عوامل فوق، باعث بروز پدیده "رکود تورمی" شد و باعث شد تا نرخ رشد اقتصادی در فصل اول سال ۱۳۹۱، کاهش شدیدی داشته باشد و به منفی ۹ درصد برسد. رشد منفی اقتصاد در فصل‌های بعدی سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ نیز ادامه داشت (نمودار ۱). در مجموع رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ به ترتیب ۶/۸- درصد و منفی ۱/۹ درصد بوده است.

با توجه به تغییر مدیریت اقتصادی کشور از اواخر نیمه اول سال ۱۳۹۲، دولت تلاش کرد با اتخاذ مجموعه سیاست‌ها و اقدامات، ضمن ایجاد فضای اطمینان و ثبات بخش در فضای اقتصادی کشور، به تدریج روند رشد منفی اقتصاد را کاهش داده و آن را به سمت رشد اقتصادی مثبت هدایت نماید. در این راستا، در طرف عرضه اقتصاد، سعی شده است با کاهش موانع اداری و اعتباری تولید، کاهش نااطمینانی‌ها و کاهش فعالیتهای سوداگری (به واسطه تقویت نهادهای مالی که در راس آنها بانک‌ها و بازار سرمایه قرار دارند)، مدیریت واردات و ایجاد تحرک در بخش‌های مختلف اقتصادی به ویژه بخش‌های صادراتی به افزایش فعالیتهای اقتصادی کمک کند. همچنین در طرف تقاضای اقتصاد نیز دولت با اعمال سیاست‌هایی نظیر انضباط مالی و مدیریت مصرف دولتی و افزایش انگیزه‌های سرمایه‌گذاری به افزایش تولید کمک کند. اصلاح سیاست‌ها، تعامل با دنیای خارج، اتخاذ سیاست‌های انضباط مالی و پولی (کنترل حجم پایه پولی)، ایجاد تحرک در سرمایه‌گذاری‌های دولت از طریق افزایش بودجه طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اتخاذ رویکردهای قیمتی و غیرقیمتی اصلاح بازار انرژی از جمله سیاست‌های مورد تاکید بوده است.

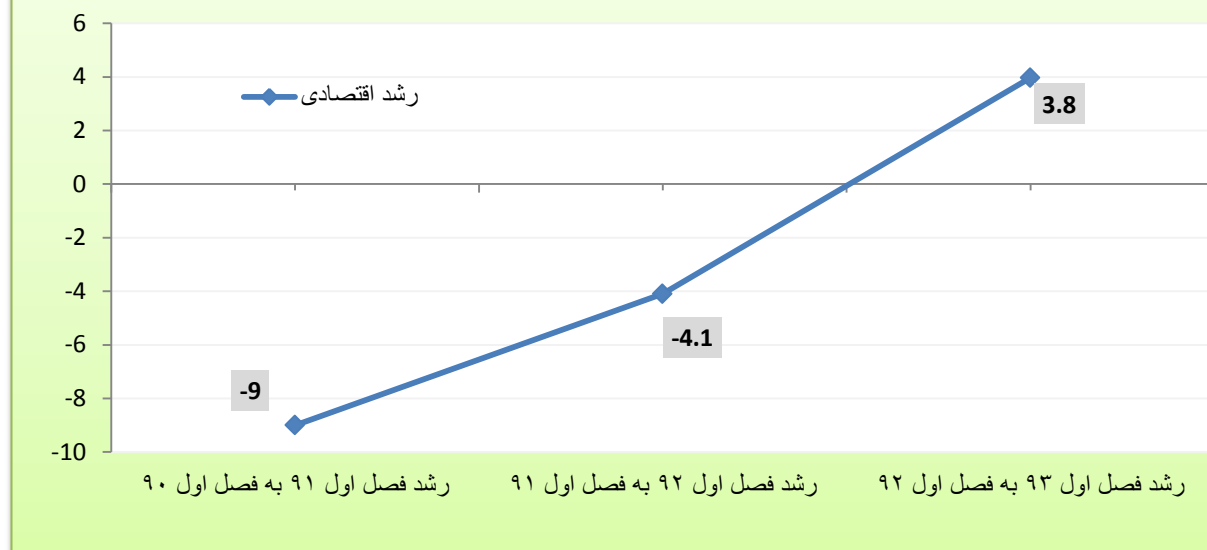
در مجموع در واکنش به سیاست‌های مذکور روند افول تولید در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ کاهش یافت و از فصل اول سال ۱۳۹۳، رشد اقتصادی پس از ۸ فصل متوالی، مثبت شد به نحوی که، در فصل اول رشد اقتصادی به ۴ درصد و در فصل دوم به رقم ۳/۹ درصد رسید. البته از فصل چهارم سال ۱۳۹۳، عمدتاً تحت تاثیر کاهش شدید

قیمت جهانی نفت و بنابراین کاهش درآمدهای نفت، رشد اقتصادی با کاهش محسوس همراه شد و به رقم ناچیز ۰/۶ درصد (در فصل چهارم) رسید (نمودار ۱). لازم به ذکر است، علی رغم رشد ۳ درصدی تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۹۳ نسبت به دوره مشابه سال قبل، سطح تولید اقتصاد کشور کماکان از سطح تولید در سال ۱۳۹۰ کمتر است. لازم به ذکر است، بخش عمده رشد ایجاد شده در سال ۱۳۹۳، مربوط به استفاده از ظرفیت های خالی اقتصاد و در نتیجه هدایت منابع به سمت تامین مالی سرمایه در گردش واحدهای تولیدی، کاهش نرخ تورم، ثبات نسبی بازار ارز و به طور کلی مدیریت انتظارات و ثبات فضای اقتصاد کلان بوده است.

در نمودار ۲ رشد اقتصادی در فصل های اول سال های ۱۳۹۱، ۱۳۹۲، ۱۳۹۳ آورده شده است. همانطور که گفته شد، با حاکم شدن تحریم های اقتصادی در بخش های بانکی، نفت و تجارت از اواخر سال ۱۳۹۰، نرخ رشد اقتصادی در فصل اول سال ۱۳۹۱، کاهش شدیدی داشت و به منفی ۹ درصد رسید. رشد منفی اقتصاد در فصل اول سال ۱۳۹۲ نیز ادامه داشت اما از اواخر سال ۱۳۹۲ به تدریج روند رشد منفی اقتصاد کاهش یافت و در فصل سال ۱۳۹۳ رشد اقتصادی مثبت و به ۳/۸ درصد افزایش یافت.

نمودار ۲- رشد اقتصادی فصل اول سال های ۹۱-۹۳

در این گزارش سعی می شود تا چشم انداز رشد اقتصادی در فصل اول سال جاری (۱۳۹۴) با استفاده از برخی از شاخص های پیشرو تبیین شود.

تغییرات شاخص های پیشرو و علامت دهنده

✓ تغییر تولیدات منتخب صنعتی

بر اساس آمار و اطلاعات مقدماتی وزارت صنعت و معدن و تجارت برای فروردین سال جاری، تولید کالاهای منتخب صنعت و معدن، در مواردی مانند فولاد، محصولات فولادی، مس، سیمان، لاستیک، محصولات کاغذی کاهش یافته و برای صنایعی مانند خودرو، مواد غذایی، ظروف شیشه ای، ظروف چینی، دارو و پتروشیمی رشد مثبت داشته است. به نظر می رسد در اغلب موارد میزان تولید محصولات در فروردین سال جاری نسبت به فروردین سال قبل کاهش یافته است.

در سال ۱۳۹۳، رشد تولید خودرو (سبک و سنگین)، نقش زیادی در تحرک بخشی به رشد ارزش افزوده بخش صنعت داشت. گفتنی است صنایع خودرو، پتروشیمی و نفت و گاز از جمله صنایعی بودند که به طور موقت تحریم های آن در اواخر سال ۱۳۹۲، کاهش یافتند. برای خودرو سواری رشد دو ماهه اول سال ۱۳۹۳ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۲، ۹۵ درصد، برای اتوبوس و مینی بوس ۷۱ برای بوده است. آمار منشر شده برای تولید خودرو برای دوماهه اول سال جاری حاکی از کند شدن رشد تولید نسبت مدت مشابه سال قبل می باشد. آمار تولید خودرو در دو ماهه اول سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل در تولید سواری ۳۵ درصد و برای اتوبوس و مینی بوس

۵۵ درصد رشد داشته است که میزان این رشد نسبت به رشد دو ماهه اول سال ۱۳۹۳ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۲، کمتر است. رشد محصولات پتروشیمی در ماه اول سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل ۴/۸ درصد بوده که این رشد از میزان رشد فروردین ۹۳ به فروردین ۹۲، که ۱۲/۷ درصد بوده، کمتر است. کاهش تولید در محصولاتی مانند سیمان، فولاد، محصولات فولادی، کاتد مس، چینی بهداشتی، لاستیک خودرو و ... شدیدتر شده است.

مطابق جدول ۱، روند تولید محصولات منتخب پایه مانند سیمان، فولاد، مواد شیمیایی، مس، آلومینیوم، کاشی و سرامیک، نشانه ادامه رکود تولید در بخش مسکن می باشد. با توجه به سایر شاخص های پیشرو در بخش مسکن، می توان گفت که یکی از بخش های کلیدی کاهش دهنده رشد اقتصادی ایران در سال ۱۳۹۴، بخش مسکن خواهد بود که نیازمند اتخاذ تدابیر جدید می باشد.

جدول ۱- تولید محصولات منتخب صنعتی

شرح	واحد سنجش	فروردین ۱۳۹۱	فروردین ۱۳۹۲	فروردین ۱۳۹۳	فروردین ۱۳۹۴	رشد ۹۲ به ۹۱	رشد ۹۳ به ۹۲	رشد ۹۴ به ۹۳
مجموع فولاد خام	هزار تن	۱۳۵۳	۱۳۲۸	۱۳۱۳	۱۲۵۹	-۱.۸	-۱.۲	-۴.۱
مجموع محصولات فولادی	هزار تن	۱۵۴۳.۱	۱۵۲۸	۱۱۰.۹	۹۴۱	-۱.۰	-۲۷.۴	-۱۵.۲
کاتد مس	هزار تن	۱۵.۲	۱۵.۷	۱۵	۱۴	۳.۳	-۱.۷	-۶.۱
شمش خالص آلومینیوم	هزار تن			۹	۷			-۱۹.۴
آلومینیوم	هزار تن	۲۸.۲	۲۹.۲	۳۰	۳۱	۳.۵	۱.۹	۵.۴
آلومینا	هزار تن	۱۹.۸	۲۱.۹	۲۰	۲۱	۱۰.۶	-۸.۲	۶.۴
سنگ آهن	هزار تن			۲۸۸۴	۲۵۱۱			-۱۲.۹
سیمان	هزار تن	۵۰۱۳	۴۹۴۱	۴۵۰۱	۳۹۵۶	-۱.۴	-۸.۹	-۱۲.۱
کاشی و سرامیک	هزار متر مربع	۱۷۱۸۰	۱۸۳۴۰	۲۳۷۳۰	۱۷۰۰۰	۶.۸	۲۹.۴	-۲۸.۴
شیشه جام	هزار تن	۷۳	۷۸	۹۴	۱۱۵	۶.۸	۲۰.۵	۲۲.۳
ظروف شیشه ای	هزار تن	۳۳	۳۴	۴۴	۴۸	۳.۰	۲۷.۹	۹.۲
ظروف چینی	هزار تن	۳.۳	۳.۲	۴	۵	-۳.۰	۲۵.۰	۲۵.۰
چینی بهداشتی	هزار تن	۶	۶.۴	۷	۶	۶.۷	۱۴.۱	-۱۷.۸
انواع سواری	هزار دستگاه	۵۵.۸	۲۲.۵	۳۵	۵۵	-۵۹.۷	۵۷.۵	۵۵.۰
وانت	هزار دستگاه	۳	۲.۵۲	۵	۲	-۱۶.۰	۱۱۵.۵	-۵۶.۳
اتوبوس و مینی بوس	هزار دستگاه	۰.۰۴	۰.۰۲	۰	۰	-۵۰.۰	۲۲۵.۰	۱۰.۸
کامیون کشنده	هزار دستگاه	۱.۰۱	۰.۲	۰	۱	-۸۰.۲	۸.۰	۱۸۹.۴
روغن نباتی	هزار تن	۷۹	۶۵.۹	۸۳.۵	۹۲.۷	-۱۶.۶	۲۶.۷	۱۱.۰
دارو	میلیارد عدد	۱.۵	۱.۴	۱	۲	-۶.۷	۳.۲	۵.۳

شرح	واحد سنجش	فروردین ۱۳۹۱	فروردین ۱۳۹۲	فروردین ۱۳۹۳	فروردین ۱۳۹۴	رشد ۹۲ به ۹۱	رشد ۹۳ به ۹۲	رشد ۹۴ به ۹۳
لاستیک خودرو	هزار تن	۹.۹	۱۵.۲	۱۵	۱۲	۵۳.۵	-۰.۷	-۱۸.۳
کاغذ	میلیون تن	۳۵.۱	۳۰.۲	۳۴	۳۷	-۱۴.۰	۱۱.۷	۱۰.۵
کارتن	میلیون تن	۲۲	۱۷.۵	۱۸	۱۸	-۲۰.۵	۴.۲	-۲.۰
نئوپان	هزار متر مکعب			۷۷	۶۸			-۱۲.۵
تخته فیبرو MDF	هزار متر مکعب			۴۰	۴۷			۱۶.۳
سموم دفع آفات نباتی	میلیون تن	۲.۴	۱.۸	۳	۳	-۲۵.۰	۸۰.۱	-۱۷.۱
روغن موتور و صنعتی تصفیه اول	میلیون تن	۳۸.۱	۴۷.۳	۳۱	۲۲	۲۴.۱	-۳۴.۸	-۲۹.۶
LAB	میلیون تن	۱۲.۱	۱۱.۸	۱۲	۸	-۲.۵	-۰.۶	-۲۹.۸
DMT	میلیون تن	۵.۸	۵.۳	۳	۳	-۸.۶	-۴۱.۵	-۱۶.۱
دوده	میلیون تن	۴.۲	۴	۴	۴	-۴.۸	۰.۷	۶.۳
پتروشیمی	میلیون تن	۴	۳.۵	۴	۴	-۱۲.۵	۱۲.۷	۴.۸
انواع تلویزیون تخت	هزار دستگاه			۸۲	۷۴			-۹.۴
الکتروموتور	هزار دستگاه	۴۲۲	۴۴۹.۳	۳۹۲	۴۷۴	۶.۵	-۱۲.۷	۲۱.۰

ماخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

✓ شواهدی از مصرف انرژی

بخشی از شواهد تغییر در رشد اقتصادی را می‌توان براساس انرژی مصرف شده در بخش های اقتصادی رصد کرد. براساس آمارهای اعلام شده توسط وزارت نیرو، مصرف برق در دو ماهه اول سال جاری نسبت به مدت مشابه سال گذشته آن ۴/۶ درصد رشد نشان می دهد ولی مصرف بخش‌های کشاورزی طی این مدت ۵/۴ - درصد کاهش و صنعت ۹/۶ درصد افزایش نشان می دهد. افزایش حدود ۹/۶ درصدی مصرف انرژی برق در بخش صنعت در دو ماهه نخست ۱۳۹۴ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل با در نظر گرفتن عدم تغییر ساختار تکنولوژی در کوتاه مدت می تواند ناگیری از رشد سطح فعالیت صنعتی کشور است. البته افزایش مصرف انرژی در بخش صنعت، با روند تولید محصولات منتخب صنعتی (در جدول ۱)، همخوانی ندارد. شاید یک دلیل آن باشد که آمار محصولات منتخب صنعتی مربوط به فروردین سال جاری بوده ولی آمار مصرف برق مربوط به دو ماهه اول سال جاری می باشد.

جدول ۲. مقایسه تغییرات مصرف برق به تفکیک نوع مصرف در دو ماهه اول سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل (درصد)							
	خانگی	عمومی	کشاورزی	صنعتی	سایر مصارف	روشنایی معابر	کل
۱۳۹۲	۶.۲	۳.۳	۹.۳	۷.۸	۳.۸	-۱۱.۲	۶.۵
۱۳۹۳	۶.۸	۶.۲	۲.۴	۳.۵	۹.۶	-۹.۵	۴.۶
۱۳۹۴	۵.۵	۷.۷	-۵.۴	۹.۶	۰.۳	-۱۶.۹	۴.۶

ماخذ: وزارت نیرو

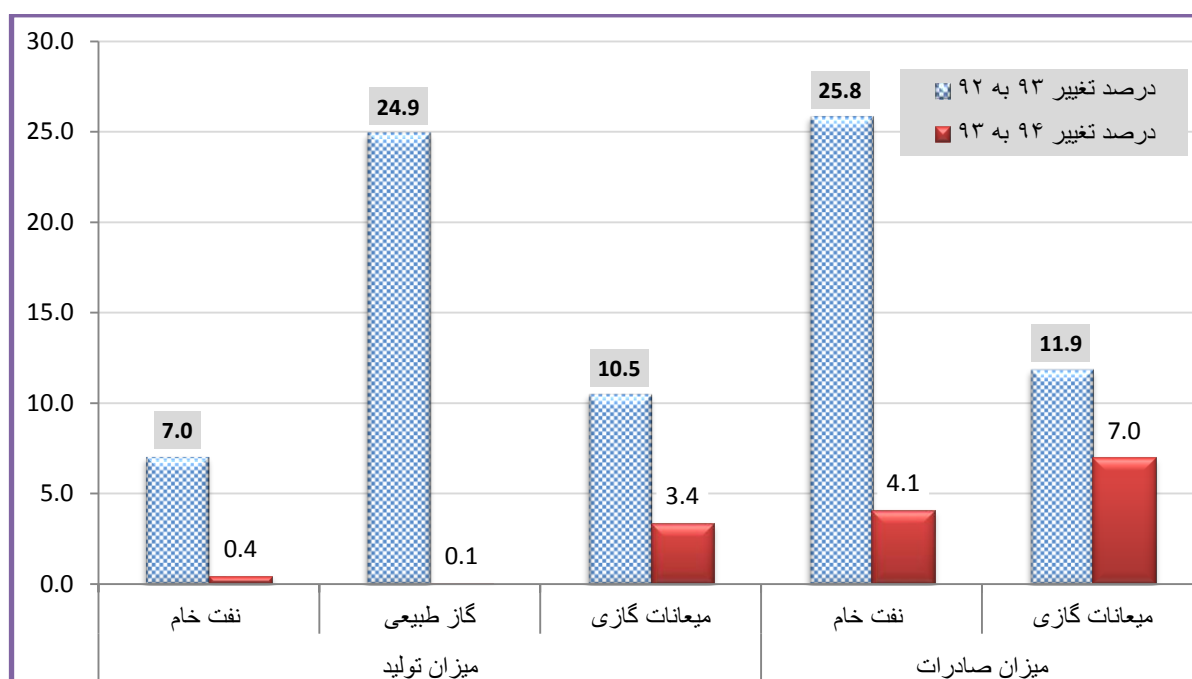
✓ تغییر تولید و صادرات بخش نفت و گاز

بر اساس آمار و اطلاعات مقدماتی وزارت نفت، رشد تولید نفت، گاز طبیعی میعانات گازی در دو ماه فروردین و اردیبهشت نسبت به ماه های مشابه سال قبل کند شده است. مطابق جدول ۳، رشد تولید نفت که در دو ماه سال ۹۳ به ۹۲، حدود ۷ درصد به در دو ماه اول سال جاری رشد ناچیز ۰/۵ درصد داشته است. صادرات نفت خام و میعانات گازی نیز در دو ماه اول سال جاری نسبت به ماه های مشابه سال قبل، از رشد ناچیزی برخوردار بوده است (نمودار ۳). با توجه به جایگاه تولید نفت و گاز و همچنین صادرات آن در اقتصاد کشور، محدود شدن رشد تولید و صادرات نفت می تواند باعث کند شدن رشد اقتصاد کشور شود.

جدول ۳- میزان تولید و صادرات بخش نفت و گاز

درصد تغییر ۹۴ به ۹۳	درصد تغییر ۹۳ به ۹۲	دو ماهه ۱۳۹۴	دو ماهه ۱۳۹۳	دو ماهه ۱۳۹۲	واحد		
۰.۴	۷.۰	۵۷۸۶	۵۷۶۱	۵۳۸۲	هزار بشکه در روز	نفت خام	میزان تولید
۰.۱	۲۴.۹	۳۴۳۴۸	۳۴۳۲۶	۲۷۴۷۶	هزار بشکه	گاز طبیعی	
۳.۴	۱۰.۵	۱۰۵	۱۰۱	۹۲	هزار تن متریک در روز	میعانات گازی	
۴.۱	۲۵.۸	۷۵۸۳۳	۷۲۸۵۱	۵۷۸۹۰	هزار بشکه در روز	نفت خام	میزان صادرات
۷.۰	۱۱.۹	۱۸۶۶	۱۷۴۴	۱۵۵۹	هزار تن متریک در روز	میعانات گازی	

نمودار ۳- رشد میزان تولید و صادرات نفت و گاز دو ماهه (درصد)

✓ تسهیلات پرداختی بانکها

تسهیلات پرداختی بانک ها طی ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۳ به بخش های اقتصادی مبلغ ۳۴۱۴.۲ هزار میلیارد ریال می باشد که در مقایسه با سال ۱۳۹۲ مبلغ ۱۰۵۱.۹ هزار میلیارد ریال معادل ۴۴.۵ درصد افزایش داشته است. سهم تسهیلات پرداختی بانک ها به بخش صنعت و معدن طی ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۳ بالغ بر ۱۰۶۴.۹ هزار میلیارد ریال (معادل ۳۱.۲) درصد گردید که نسبت به سال ۱۳۹۲ مبلغ ۳۵۸.۹ هزار میلیارد ریال (معادل ۵۰.۸) درصد تسهیلات بیشتری به بخش صنعت و معدن کشور پرداخت شده است (جدول ۴). مطابق جدول، در سال ۱۳۹۳ سهم تسهیلات پرداختی به بخش های کشاورزی و مسکن کاهش یافته است.

جدول ۴- تسهیلات پرداختی بانک ها بر حسب فعالیت های اقتصادی (میلیارد ریال و درصد)

بخش اقتصادی		کشاورزی		صنعت و معدن		مسکن و ساختمان		بازرگانی		خدمات		متفرقه		کل بخش ها	
مبلغ	سهم از کل	مبلغ	سهم از کل	مبلغ	سهم از کل	مبلغ	سهم از کل	مبلغ	سهم از کل	مبلغ	سهم از کل	مبلغ	سهم از کل	مبلغ	سهم
۲۲۲۳۴۰	۹.۴	۷۰۶۰۳۴	۲۹.۹	۲۸۷۰۷۴	۱۲.۲	۳۰۵۴۲۳	۱۲.۹	۸۳۸۱۹۱	۳۵.۵	۳۱۷۷	۰.۱	۲۳۶۲۳۹	۱۰۰	۱۳۹۲	
۲۵۵۸۳۸	۷.۵	۱۰۶۴۹۲۴	۳۱.۲	۴۰۴۴۹۲	۱۱.۸	۴۳۳۰۷۹	۱۲.۷	۱۲۴۸۰۴۴	۳۶.۶	۷۷۷۷	۰.۲	۳۴۱۴۱۵۴	۱۰۰	۱۳۹۳	

ماخذ: بانک مرکزی

لازم به ذکر است سهم تسهیلات پرداختی در قالب سرمایه در گردش در کلیه بخش های اقتصادی طی ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۳ مبلغ ۲۰۷۰.۷ هزار میلیارد ریال معادل ۶۰.۷ درصد کل تسهیلات پرداختی می باشد که در مقایسه با سال ۱۳۹۲ مبلغ ۷۹۷.۱ هزار میلیارد ریال معادل ۶۲.۶ درصد افزایش داشته است. کل تسهیلات پرداختی طی ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۳ بالغ بر ۴۴.۵ درصد افزایش نشان می دهد. همچنین در این دوره، سهم تسهیلات سرمایه در گردش معادل ۶۰.۷ درصد بوده است. با توجه به اینکه سیاست "هدایت منابع در جهت تامین سرمایه در گردش امور تولیدی"، سیاست مورد تاکید مسئولان می باشد می توان گفت که در صورت ادامه این روند و داشتن نظارت موثر بر هزینه کرد این تسهیلات، پیش بینی می شود فعالیت های تولیدی و استفاده از ظرفیت های بیکار، تحرک بیشتری داشته باشند و تولید آنها افزایش یابد.

✓ تغییر در حجم واردات و صادرات کشور

یکی از شاخص های اثرگذار بر رشد تولید بخش های اقتصادی، واردات به ویژه واردات کالاهای سرمایه ای و واسطه ای و مواد اولیه و صادرات کالا و خدمات است. البته تاثیرگذاری واردات کالاهای سرمایه ای و واسطه ای بر تولید متفاوت

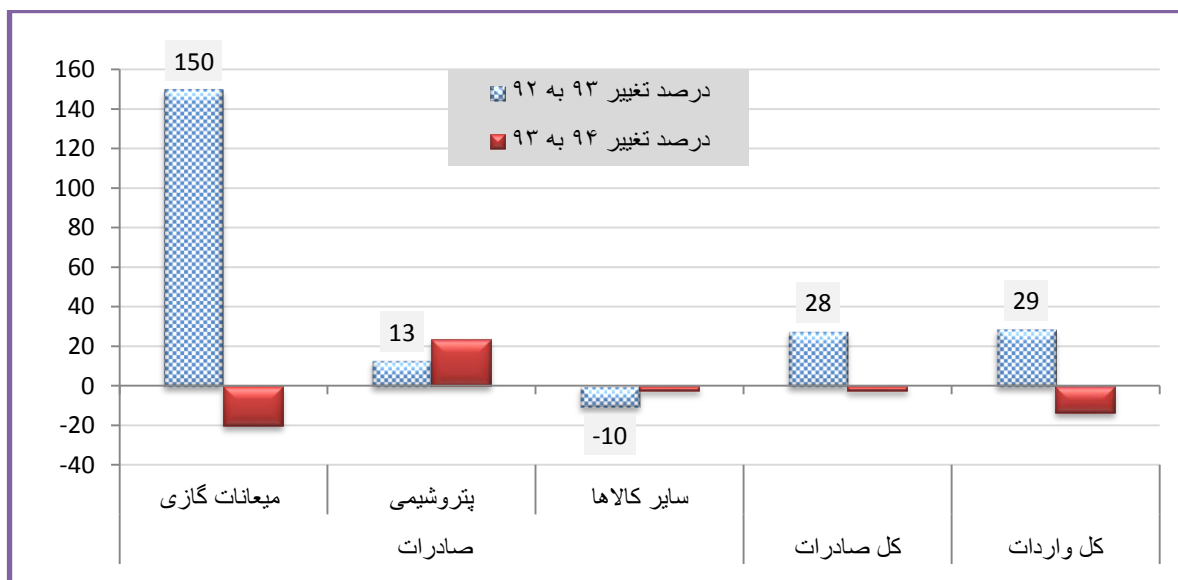
است و همواره با وقفه (از بعد زمانی) همراه است. در دو ماهه اول سال جاری، صادرات غیر نفتی حدود ۲/۷ درصد و واردات کل بالغ بر ۱۳/۸ درصد کاهش داشته اند. با توجه به سهم بالای واردات کالاهای سرمایه ای و واسطه ای (بیش از ۷۰ درصد) و انتظار تحریک تقاضا از طریق افزایش صادرات غیر نفتی، می توان گفت که کاهش صادرات غیرنفتی و واردات واسطه ای سرمایه ای اثر منفی بر تولید و سرمایه گذاری خواهند داشت.

بر اساس آمار گمرک ایران، در دو ماه اول سال جاری، ارزش صادرات سایر کالاها(صادرات سایر کالاها) و صادرات میعانات گازی به ترتیب ۲۰/۳ درصد و ۲/۶ درصد کاهش یافت که در صورت تداوم همین روند، انتظار می رود که از این طریق رشد تولید و سرمایه گذاری نسبت به فصل اول سال ۹۳ کاهش یابد.

جدول ۵- صادرات غیرنفتی و واردات بر اساس آمار گمرک- ارزش میلیون دلار

درصد تغییر ۹۳ به ۹۴	درصد تغییر ۹۲ به ۹۳	دو ماهه ۱۳۹۴	دو ماهه ۱۳۹۳	دو ماهه ۱۳۹۲		
-۲۰.۳	۱۵۰.۰	۲۴۶۸	۳۰۹۸	۱۲۳۹	میعانات گازی	صادرات غیر نفتی
۲۳.۷	۱۳.۱	۲۵۶۶	۲۰۷۵	۱۸۳۴	پتروشیمی	
-۲.۶	-۱۰.۴	۲۸۲۷	۲۹۰۳	۳۲۳۹	سایر کالاها	
-۲.۷	۲۷.۹	۷۸۶۱	۸۰۷۶	۶۳۱۲	کل صادرات غیرنفتی	
-۱۳.۸	۲۹.۰	۶۳۴۴	۷۳۶۱	۵۷۰۴	کل واردات	

نمودار ۴- تغییر صادرات غیرنفتی و واردات (درصد)

✓ پروانه های ساختمانی

بر اساس اطلاعات بانک مرکزی، روند پروانه های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری های کشور که از سه ماهه سوم سال ۱۳۹۲، دارای رشد منفی شده است در سال ۱۳۹۳ همچنان ادامه داشته است به نحویکه در پایان سال ۱۳۹۳ به منفی ۳۲ درصد نسبت به سال ۱۳۹۲ رسید. بنابراین بر اساس آمار پروانه های ساختمانی می توان گفت بخش ساختمان کماکان به لحاظ شروع فعالیت های جدید ساختمانی (شروع به کار) در رکود قرار دارد.

آمار سرمایه گذاری بخش خصوصی در ساختمانهای جدید مناطق شهری در نماگر بانک مرکزی نشان می دهد در ساختمان های شروع شده و نیمه تمام و کل در سه ماه سال ۱۳۹۳ نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد یافته است. با توجه به این شاخص ها و با توجه به آمارهای تولیدات منتخب صنعتی که در آن تولید برخی از محصولات ساختمانی نظیر، شیشه جام، لوازم چینی بهداشتی، تولید آلومینا و تخته فیبر و MDF رشد داشته اند، می توان گفت در بخش مسکن عمده فعالیت ها بر تکمیل ساختمان های نیمه کاره و ناتمام تمرکز داشته است.

بررسی تحولات قیمت و حجم معاملات بازار مسکن شهر تهران در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۴ نشان می دهد، متوسط قیمت یک مترمربع بنای واحدهای مسکونی معامله شده در شهر تهران طی اردیبهشت ماه سال جاری نسبت به اردیبهشت ماه سال قبل ۰.۲ درصد کاهش نشان می دهد. بررسی حجم معاملات واحدهای مسکونی، در شهر تهران نشان می دهد که شاخص مذکور در اردیبهشت ماه سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل، ۴۱ درصد کاهش یافته است.

در دو ماهه نخست سال ۱۳۹۴، تعداد معاملات آپارتمان های مسکونی شهر تهران به ۱۹.۲ هزار واحد مسکونی بالغ گردید که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۳۸.۹ درصد کاهش نشان می دهد. در این مدت متوسط قیمت یک متر مربع بنای واحد مسکونی معامله شده از طریق بنگاه های معاملات ملکی در شهر تهران ۳۸.۲ میلیون ریال بوده است که نسبت به دوره مشابه سال قبل ۱.۷ درصد افزایش نشان می دهد.

در دو ماهه اول سال جاری، حجم معاملات واحدهای مسکونی شهر تهران با کاهش قابل ملاحظه ۳۸/۹ درصدی همراه گردید. در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۴ شاخص کرایه مسکن اجاری در شهر تهران و در کل مناطق شهری نسبت به ماه مشابه سال قبل به ترتیب ۱۱/۹ و ۱۳/۹ درصد رشد نشان می دهد در مجموع نرخ رشد اجاره بها طی ماه های اخیر، همسو با تحولات نرخ تورم از روند کاهشی برخوردار بوده است.

لذا، انتظار آن است که در شرایط بخش مسکن در فصل اول سال جاری تغییری حاصل نشود. البته دولت با اذعان به ارتباطات متقابل این بخش با سایر بخشهای اقتصادی و پیش رو بودن آن، با اصلاح نقش تسهیلات بانکی در ساخت و خرید مسکن و تشکیل صندوق پس انداز سرمایه گذاری مسکن، امیدوار است بتواند با تحریک تقاضای مسکن به رونق بخش مسکن کمک کند.

✓ بودجه دولت

برای بهبود شرایط اقتصاد، استفاده از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های دولت حائز اهمیت می باشد. عملکرد بودجه دولت در قالب اعتبارات هزینه‌ای دولت (پرداخت‌های جاری) و اعتبارات عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) قابل بررسی است. اعتبارات هزینه‌ای در دو ماهه نخست سال ۱۳۹۴ معادل ۸۰۸۴۸ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به دوره مشابه سال قبل ۶۰ درصد کاهش یافته است. اعتبارات هزینه‌ای دولت در دو ماهه اول سال ۱۳۹۳ حدود ۲۰۸۱۷۷ میلیارد ریال بوده است. عملکرد اعتبارات عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) نیز در دو ماهه اول سال جاری ۲۰۰ میلیارد ریال بوده که نسبت به رقم ۳۰۰ میلیاردی ریالی مدت مشابه سال قبل، ۳۳ درصد کاهش یافته است. بدین ترتیب کاهش قابل ملاحظه‌ای در اعتبارات عمرانی و جاری در دوماه اول سال جاری مشاهده می شود که می تواند بر عملکرد رشد اقتصادی در فصل اول سال جاری اثر منفی داشته باشد.

جدول ۶- عملکرد بودجه دولت در دو ماهه اول سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴

شرح	دو ماهه سال ۱۳۹۳	دو ماهه سال ۱۳۹۴	رشد دو ماهه ۹۴ به ۹۳
اعتبارات هزینه ای	۲۰۸۱۷۷	۸۰۸۴۸	-۶۱.۲
اعتبارات تملك دارایی های سرمایه ای	۳۰۰	۲۰۰	-۳۳
جمع	۲۰۸۴۷۷	۸۱۰۴۸	-۶۱

جمع‌بندی:

با توجه به مباحث اشاره شده و عملکرد شاخص‌های پیش‌رو طی دو ماهه اول سال جاری در حوزه های صنعت، واردات، صادرات غیرنفتی، تولید و صادرات نفت و گاز، بودجه دولت و بخش مسکن، به نظر می رسد رشد اقتصادی کشور در فصل اول سال جاری (۱۳۹۴) نسبت به مدت مشابه سال قبل عملکرد ضعیف تری داشته باشد. در مجموع مثبت شدن رشد اقتصاد در سال ۱۳۹۳ (رشد حدود ۳ درصدی اقتصاد) و خروج اقتصاد کشور از رکود شدید، نتیجه اصلاح برخی از سیاستها، تعامل بیشتر با دنیای خارج، ایجاد تحرک در سرمایه‌گذاری‌های دولت، استفاده از ظرفیت های خالی اقتصاد، کاهش نرخ تورم، ثبات نسبی بازارها، مدیریت انتظارات و ثبات فضای اقتصاد کلان بوده است. به عبارت دیگر سیاستهای یاد شده تنها توانسته اقتصاد کشور را از رکود شدید خارج کند. قطعاً دستیابی به رشد اقتصادی بالا و پایدار مستلزم تغییر ساختار اقتصاد کشور، رفع موانع افزایش تولید، مشارکت وسیع بخش خصوصی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی در اقتصاد می باشد.